hallitussihteeri
Noora Silmonen

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys 109/2023 vp - Vastine valiokunnalle annettuihin asiantuntijalausuntoihin

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää otsikkoasiassa kunnioittavasti seuraavaa.

Vastine koskee seuraavia valiokunnan ministeriön käyttöön toimittamia asiantuntijalausuntoja, joita on kaikkiaan 5.

Vastineessa käsitellään niitä ehdotuksia, jota tarkoittaisivat muutoksia tai täydennyksiä ehdotettuihin säännöksiin tai niiden perusteluihin.

1. Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry:n lausunto sekä pykäläehdotus:

1.1. Lausunto

Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry:n esittää lausunnossaan seuraavan huolen koskien vakuutettujen hallitusten jäsenten valintaa eli 3 luvun 4 c §:tä:

> *Vaikka ministeriön ehdotus parantaa tilannetta nykytilaan verrattuna, emme pidä säännösmuotoilua ja sen perusteluita onnistuneena. Lisäeläkesäätiöissä on jo yli 50-vuotta ollut lakiin perustuva käytäntö, että säännöissä voidaan määrätä, että vakuutettujen suoran valinnan sijasta heidän valitsemansa edustajat valitsevat hallituksen jäsenet, jolloin säännöissä on myös määrättävä siitä, miten edustajat valitaan tai ketkä toimivat edustajina sekä miten he suorittavat hallituksen jäsenten valinnan. Ehdotettua säännöstä ei olla poistamassa laissa, mutta ministeriö ehdottaa, että mainittua käytäntöä ei enää voitaisi soveltaa niissä lisäeläkelaitoksissa, jossa työntekijäasemassa olevien vakuutettujen sijasta tai osittain myös muut työntekijät olisivat valitsemassa vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet. Ministeriön ehdotuksen mukaan näissä tilanteissa sääntöihin otetun määräyksen perusteella työntekijät voisivat nimittää ainoastaan joko yhteistoimintalaissa tarkoitetut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvaltuutetut, jotka valitsivat vakuutettujen edustajat hallitukseen. Miksi työntekijöiden oikeutta omien edustajiensa valinnassa ja nimittämisessä työpaikalla pitäisi jotenkin rajoittaa, kun kuitenkaan ei ole osoitettavissa, että vakiintuneessa käytännössä olisi jotain ongelmia?*

Hallituksen esityksen mukaisesti: *Lisäeläkesäätiöt voivat säännöissään valita käyttävätkö tätä uutta mahdollisuutta määrätä säännöissä hallituksen jäsenten valinnasta vai sovelletaanko edelleen valinnassa eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 4 luvun 9 §:n 2 momenttia.*

Tilanteessa, jossa lisäeläkesäätiöissä on vakuutettuja tai eläkkeensaajia, jotka on säännöissä rinnastettu vakuutettuihin sääntömuutoksen jälkeen ja jotka voivat edustajan valinnan suorittaa ei ole estettä, etteikö lisäeläkesäätiö edelleen pitäytyisi siinä, että soveltaa eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 4 luvun 9 §:n 2 momenttia.

hallitussihteeri
Noora Silmonen

Ministeriö vastaa hallituksen esityksellä haasteeseen, joka on noussut tilanteessa, jossa hallituksen jäsenet valitsevien valitsijoina, ei ole ollut enää joissakin lisäeläkesäätiöissä riittävästi vakuutettuja. Esityksellä ei puututa vakiintuneeseen käytäntöön niiden lisäeläkesäätiöiden osalta, joissa on riittävästi vakuutettuja tai lain muutoksen ja sääntömuutoksen myötä riittävästi eläkkeensaajia suorittamaan edustajan valinnan.

1.2 Pykäläehdotus:

> *Sen estämättä mitä eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 4 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetään hallituksen jäsenen valinnasta, lisäeläkesäätiön säännöissä voidaan määrätä, että edustajat valitsevat vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet, jolloin säännöissä on määrättävä myös siitä, miten edustajat valitaan tai ketkä toimivat edustajina sekä miten he suorittavat hallituksen jäsenen valinnan. Edustajia on oltava vähintään kaksi, Kyseisten edustajien ei tarvitse olla vakuutettuja.*

Kyseinen muutos pykälään ei ratkaise sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan haastetta, joka on se, että vakuutettujen huvetessa lisäeläkelaitoksista ei heitä välttämättä ole riittävästi valitsemaan edustajia, jotka valitsevat hallituksen jäsenet. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, jos hallituksen valitsevia edustajia valitsemassa ei ole enää vakuutettuja vaan vain työnantajan lisäeläkesäätiöissä vakuuttamattomia työntekijöitä. Sosiaali- ja ministeriön näkemyksen mukaan tällöin saattaisi syntyä tilanne, jossa valitsevilla työntekijöillä ei ole yhteyttä lisäeläkesäätiöön, koska he eivät ole siellä vakuutettuina eivätkä eläkkeensaajina, eivätkä voi näin ollen pariteettiperiaatteen nojalla olla valitsemassa hallituksen jäseniä valitsevia edustajia.

Tilanteessa, jossa esimerkiksi laitoksessa on vain eläkkeensaajia, ei hallitusta välttämättä saisi valittua ollenkaan, jos nämä eläkkeensaajat, vaikka heidät olisi muutosten myötä rinnastettu vakuutettuihin, eivät kykene valintaa esimerkiksi oman vointinsa takia tekemään. Jos esityksessä ehdotettu muutos liittyen eläkkeensaajien rinnastamiseen vakuutettuihin ei toteudu, aktualisoituu haaste jo nopeammin, sillä työnantajan työntekijöiden joukossa ei välttämättä ole enää vakuutettuja lainkaan, eli toisin sanoen hallituksen jäsenet valitsevan edustajan valitseminen on voi olla mahdotonta, koska näillä työntekijöillä ei ole yhteyttä lisäeläkesäätiöön.

Perushaasteeseen, eli siihen, että monissa laitoksissa vakuutetut ovat vähenemässä ja suuri osa on siirtynyt eläkkeensaajiksi, on jo esityksessä pureuduttu säätämällä uusi 4 a §, jossa eläkkeensaaja voidaan lisäeläkesäätiöissä rinnastaa vakuutettuun eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 4 luvun hallintoa koskevia säännöksiä sovellettaessa sekä lisäeläkekassojen säännöissä siten, että eläkkeensaaja rinnastetaan vakuutettuun eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 3 luvun kassankokousta ja 4 luvun hallintoa koskevia säännöksiä sovellettaessa.

2. Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n lausunto

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n esittää lausunnossaan muutosta ehdotettuun 4 c §:ään liittyen hallituksen valintaan lisäeläkesäätiössä seuraavasti:

> *Elinkeinoelämän keskusliitto EK katsoo, että vakuutettuja edustavia ei ole tarkoituksenmukaista rajata yhteistoimintalaissa tarkoitettu henkilöstön edustajaan, työsuojeluvaltuutettuun tai varavaltuutettuun. Myös henkilöstön muuten valitsema edustaja tulisi olla jatkossakin mahdollinen vaihtoehto.*

hallitussihteeri
Noora Silmonen

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa edellä esitettyyn, jossa on käyty läpi, että tarkoituksena ei ole rajata lisäeläkesäätiöiden mahdollisuutta valita valitsevatko he säännöissään edelleen soveltaa eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 4 luvun 9 §:n 2 momenttia.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että eläkesäätiön hallinnossa noudatetaan pariteettiperiaatetta, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä, että eläkesäätiön hallitusta valittaessa eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt (vakuutetut) ja työnantaja valitsevat toisistaan riippumatta määrätyn osan hallituksen jäsenistä. Viitaten edellä esitettyyn sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lisäksi, että vakuutettujen vähetessä lisäeläkesäätiöissä saattaisi syntyä tilanne, jossa valitsevilla työntekijöillä ei ole yhteyttä lisäeläkesäätiöön, koska he eivät ole siellä vakuutettuina eivätkä eläkkeensaajina, eivätkä voi näin ollen pariteettiperiaatteen nojalla olla valitsemassa hallituksen jäseniä valitsevia edustajia. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaisesti ei ole aihetta poiketa pariteettiperiaatteesta hallituksen esityksessä esitettyä enempää.

3. Finanssivalvonta

Finanssivalvonta esittää lausunnossaan huomion esityksen sivulla 8 kohdassa Julkinen talous mainittuun: ”Etuusperusteiset lisäeläkkeet rahoitetaan työnantajien vakuutusmaksuin. Maksuperusteisia lisäeläkkeitä voivat rahoittaa myös vakuutetut.” Tarkennuksena, että myös etuusperusteisessa lisäeläkekassassa vakuutetut voivat ja myös todellisuudessa maksavat vakuutusmaksuja.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole tarkennukseen huomautettavaa.

Muihin lausuntoihin sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole kommentoitavaa.

Noora Silmonen hallitussihteeri